

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови та методики її викладання

**ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ В 10 КЛАСІ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 4 курсу 461 групи
Спеціальності: 014.02 Середня освіта
(мова і література англійська, німецька)
Освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Мова і література
англійська)»

Суміна Анна Альбертівна
Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Базилевич Н. В.
Рецензент: кандидат філологічних наук,
доцент Присяннікова Я.М.

Херсон-2020

План

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Рольова гра як засіб навчання іншомовному спілкуванню.....	6
1.1 Поняття рольової гри та її місце у навчальному процесі.....	6
1.2 Функції рольової гри.....	11
1.3 Особливості використання рольових ігор при навчанні іноземної мови учнів старших класів.....	16
РОЗДІЛ 2. Методика використання рольових ігор на уроках англійської мови в 10 класі загальноосвітньої школи.....	20
2.1 Рольові ігри для вдосконалення фонетичних навичок	20
2.2 Рольові ігри для розвитку навичок діалогічного мовлення.....	27
2.3 Рольові ігри для розвитку навичок монологічного мовлення.....	35
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Проблема використання ігор на уроках іноземної мови не є новою, її досліджували та продовжують вивчати. Роль ігрової діяльності на уроках іноземної мови визначили у своїх працях науковці В. Артемов, І. Бім, М. Скаткін, К. Співаковська, Ж. Вітмен, П. Гальперін, Г. Рогова, М. Стронін, В. Краєвський та інші. Досвід педагогів переконує, що гра сприяє розвитку пізнавальної активності учнів у вивченні іноземної мови. Вона є природним середовищем для молодших школярів.

В. Сухомлинський зазначав, що у грі розкривається перед дітьми світ, творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку. Гра – це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. А. С.Макаренко стверджував, що гра має важливе значення в житті дитини, має те саме значення, яке у дорослого має діяльність, робота, служба. Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все у грі. Отже, гра, її проведення – ключ до організації навчання та виховання і. слід зауважити, особливо учнів молодшого шкільного віку.

Сучасне управління школою в якості одного зі своїх завдань розглядає підвищення ефективності навчального процесу. До основних її складових належать: підвищення цілеспрямованості навчання, посилення його мотивації, інформаційної ємності змісту освіти, застосування сучасних методів навчання, активізація темпів навчальних дій, розвиток рефлексивних навичок праці, використання комп'ютерів та інших новітніх інформаційних технічних засобів навчання.

Процеси відновлення у сфері навчання іноземним мовам у вітчизняній школі створюють умови, в яких педагогам надані право і можливість самостійного вибору методів і прийомів навчання. У зв'язку з цим рольові

ігри на уроках іноземної мови є прикладом інноваційних технологій, що дозволяють учневі не тільки глибоко і з інтересом оволодівати іноземною мовою та формувати комунікативну компетенцію, а й розвивати свою соціально-особистісну індивідуальність.

К. Ушинський, автор теорії духовного розвитку дитини у грі, уперше висунув ідею про використання гри в загальній системі виховання, у справі підготовки дитини через гру до трудової діяльності. Він стверджував, що у грі об'єднуються одночасне прагнення, відчуття і уявлення.

У наш час при проведенні уроків іноземної мови такі методисти, як Е. Маслико, П. Бабіская, С. Петрова, Г. Китайгородська рекомендують різні форми інтенсивного навчання, що сприяють виробленню мовних навичок, а також розвитку комунікативних умінь. Один із продуктивних шляхів навчання, є рольова гра. Вона сприяє розвитку комунікативних умінь учнів, тренує граматичні, фонетичні, лексичні навички, дає можливість спілкуватися іноземною мовою, не боячись зробити помилку.

Актуальність цього дослідження визначається цілим рядом факторів. По-перше, інтенсифікація навчального процесу ставить завдання пошуку засобів підтримки в учнів інтересу до досліджуваного матеріалу і активізації їх діяльності протягом усього заняття. Ефективним засобом вирішення цього завдання є навчальні ігри. По-друге, однією з найбільш важливих проблем викладання іноземної мови є навчання усного мовлення, що створює умови для розкриття комунікативної функції мови і дозволяє наблизити процес навчання до умов реального навчання, що підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови. Залучення учнів в усну комунікацію може бути успішно здійснено в процесі ігрової діяльності. Крім цього актуальність дослідження обумовлюється тим фактом, що педагоги в недостатній кількості використовують рольові ігри для досягнення мети.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дослідження безпосередньо пов'язана із науково дослідною темою кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського

державного університету «Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах» (державний реєстраційний номер 0117u006791).

Об'єкт дослідження – методика використання рольових ігор на уроках англійської мови в 10 класі загальноосвітньої школи.

Предмет дослідження – комплекс рольових ігор як метод навчання іншомовної діалогічної мови, вдосконалення фонетичних навичок та розвитку навичок монологічного мовлення.

Мета роботи – розробити комплекс ігор спрямованих на оволодіння учнями англійської мови.

Для досягнення поставленої мети нам необхідно вирішити ряд **завдань**:

1. розкрити сутність рольової гри та її місце у навчанні англійської мови;
2. висвітлити функції рольової гри;
3. визначити особливості рольових ігор у розвитку англійського діалогічного мовлення у учнів;
4. розробити рольові ігри для вдосконалення фонетичних навичок та розвитку умінь монологічного мовлення ;

У процесі роботи були використані наступні **методи дослідження**: аналіз і систематизація психолого-педагогічної літератури, спостереження, та моделювання.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що практичні матеріали можуть бути використані вчителями іноземної мови, для розвитку навичок діалогової мови і навичок говоріння, що навчаються.

Структура роботи: вступ, два розділи, висновок, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОМУ СПІЛКУВАННЮ

1.1 Поняття рольової гри та її місце у навчальному процесі

Однією з технологій навчання, що забезпечує активність учнів є педагогічні ділові ігри. Мотивація ігрової діяльності забезпечується елементами змагальності, задоволення потреби в самоствердженні та самореалізації.

Рольова гра це методичний прийом, який відноситься до ряду активних засобів навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Використання цього прийому в навчальному процесі дає можливість досягти цілей навчання діалогічного мовлення і розширення монологічного вислову, активізації розмовно-мисленнєвої діяльності учнів, формування у них навичок і умінь самостійно висловлювати думку, освіти і виховання учнів засобами іноземної мови.

Рольова гра є однією з форм організації мовної ситуації, що використовується в навчальних цілях. Основою рольової гри є організовані мовні стосунки учнів відповідно до розподілених між учнями ролями і сюжетом гри.

Як показує практика, саме рольова гра, що проводиться в рамках навчального процесу, вперше дає відчуття, що іноземна мова – це не тільки навчальний предмет, а й одночасно інструмент спілкування. Такі автори як Дж. Ревелл, Дж. Тейлор, Р. Волфорд, визначають рольову гру як спонтанну поведінку інших людей, що беруть участь в гіпотетичній ситуації. Д. Берн визначає рольову гру як прийом, при якому учень повинен вільно фантазувати в рамках заданої ситуації, виконуючи роль одного з її учасників [1, с. 55-56].

Окрім того деякі автори, наприклад, Л. Джонс застосовують термін «simulation» для того, щоб позначити даний вид комунікативної діяльності.

Разом із тим в методичній літературі зустрічається й інше трактування слова «simulation», яке використовується в тому випадку, якщо обов'язковим елементом рольової гри є вирішення заданої проблемної ситуації, що в свою чергу загострює вмотивованість висловлювань, одночасно роблячи їх більш аргументованими і емоційними. Саме таким способом, рольову гру з більш високим рівнем можна називати терміном «simulation»[3].

Розглядаючи рольову гру з точки зору навчання усного іншомовного мовлення, то рольова гра – це, перш за все, мовна діяльність, ігрова і навчальна одночасно. Розглянемо в цьому плані рольову гру з позиції вчителя і учнів. З точки зору учнів рольова гра – це ігрова діяльність, в процесі якої вони виступають у певних ролях. Метою рольової гри є здійснювана діяльність – гра, мотив якої лежить в змісті діяльності, а не поза нею. Навчальний характер школярами не усвідомлюється. З позиції вчителя рольову гру можна розглядати як форму організації навчального процесу, зокрема процесу навчання діалогічному спілкуванню. Основною метою гри для вчителя є утворення та розвиток мовних навичок і умінь учнів. Рольова гра керована, і навчальний характер чітко усвідомлюється вчителем.

Рольова гра, яка зазвичай ґрунтується на вирішенні проблеми, забезпечує оптимальну активізацію комунікативної діяльності учнів на занятті. Необхідність знайти вирішення поставленої проблеми обумовлює природність спілкування, так як будь-яке спілкування викликається потребою в ньому.

У ході рольової гри здійснюється водночас вдосконалення і розвиток навичок у використанні мовного матеріалу, але це – периферійне завдання, головне це спілкування, що мотивоване ситуацією і роллю. Отже, рольова гра повинна проводитися на підсумковому етапі роботи над темою.

Рольова гра означає умовне відображення її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування. Продуктивність навчання тут визначається в першу чергу великою мотивацією, підвищенням інтересу до предмету. Рольова гра мотивує мовну

діяльність, так як учні знаходяться в ситуації, коли актуальною стає потреба щось сказати, запитати, з'ясувати, довести чи поділитися з співрозмовником будь-якою інформацією. В центрі уваги учасників є зміст бесіди, що само по собі є позитивним фактором. Учні мають можливість наочно переконатися в тому, що мова може використовуватися як засіб спілкування [4, с. 27-32].

Рольова гра вчить бути чутливим до соціального вживання іноземної мови. Хорошим співрозмовником є часто не той, хто краще користується структурами, а той, хто може чітко розпізнати чи інтерпретувати ситуацію, в якій знаходяться партнери, врахувати ту інформацію, яка вже відома (з ситуації, досвіду) і вибрати ті лінгвістичні засоби, які будуть найбільш ефективні для спілкування.

Практично весь навчальний час у рольовій грі відведено на рольову практику, в той момент як не тільки той, хто говорить, але і ті, хто слухають максимально є активними, так як вони повинні зрозуміти і запам'ятати репліку партнера, співвіднести її з ситуацією, визначити наскільки вона адекватна ситуації і задачі спілкування, і правильно відреагувати на репліку [9].

Ігри мають позитивний вплив на формування пізнавальних інтересів учнів, слугують усвідомленому оволодінню іноземної мови. Вони також позитивно впливають на розвиток таких якостей, як самостійність, ініціативність та виховують в учнів почуття колективізму. Школярі активно, енергійно разом працюють, допомагають один одному, уважно слухають своїх товаришів, а вчитель тільки управляє навчальною діяльністю [40, с. 60].

Рольова гра володіє великими навчальними можливостями. Рольову гру можна розцінювати як найточнішу модель спілкування. Адже вона передбачає відтворення дійсності в її характерних рисах. У рольовій грі, як і в самому житті, вербальна та невербальна поведінка учасників переплітається найбільш тісним чином. Наприклад, розігруємо ситуацію «Ранок школяра». Матір входить до кімнати. Вона лагідно торкається сплячого і каже: «Прокидайся синку, вже сьома година, час вставати...».

Дійсність, у побудованій ситуації – кімната хлопчика, в яку входить мати, час і місце дії уособлюють собою фон, на якому виникає мовний вчинок (звернення до сина), тобто, здійснюється функція мови як засобу спілкування. Ця основна особливість рольової гри породжує інші, які збільшують її ефективність як засіб навчання усного мовлення [35, с. 35-40].

На уроках переважно використовують заклики директивного напрямку: «Розкажи про свою подругу», «Розкажіть про свою родину», адже вчитель має намір перевірити, як учні вміють застосовувати вивчений мовний матеріал. При цьому, мотив, яким керуються учні, знаходиться за межами мови: основна їх задача - дати відповідь вчителю. Ситуація змінюється, якщо учні залучені до рольової гри. Точно позначені вчителем «запропоновані обставини» створюють загальний спонукальний фон, а конкретна роль, яку отримує учень, звужує його до суб'єктивного мотиву. Наприклад, розігрується сцена в гуртку філателістів. Учень – член цього гуртка приводить сюди свого друга. Керівник гуртка повідомляє хлопцям, що гурток уже повністю укомплектований. Тоді учень розповідає про свого друга, переконуючи керівника гуртка, що той гідний бути прийнятим в цей гурток. Сама ситуація диктує лінію мовної поведінки [34].

Таким чином рольова гра передбачає посилення особистісної причетності до всього, що відбувається. Учень, входить у ситуацію, хоча і не через своє «Я», але через «Я» відповідної ролі. Рольова гра слугує збільшенню асоціативної бази при оволодінні мовного матеріалу. Наприклад, учень, який грає роль батька, звертається до іншого учня, який виконує роль недбайливого сина, з питанням, який висловлює докір, обурення і навіть загрозу. Емоція, що є супутньою тепер цій репліці, дає їй природну однозначність. Крім того ця емоція розкриває прямі зв'язки з ситуацією та створює зручні умови для запам'ятовування [29, с. 272].

Рольова гра сприяє формуванню навчального співробітництва і партнерства. Адже виконання ролей припускає охоплення групи учнів (рольова гра будується не лише на основі діалогу, але і полілогу), які повинні

дружно взаємодіяти, зважаючи на реакції один одного та допомагаючи один одному. Під час розподілу ролей необхідно звертати увагу як на мовні, так і «акторські» спроможності учнів, даючи одним учням вербальні, іншим – пантомімні ролі, а решта учнів грає роль «суфлерів», які мають право підказувати іншим на основі тексту [2, с. 227].

Рольова гра має освітнє значення. Учні, хоч і в нескладній формі, ознайомлюються з технологією театру. Учитель повинен спонукати їх піклуватися про простий реквізит. Усяка вигадка заохочується, так як в навчальних умовах можливості в цьому відношенні обмежені. Саме ж перевтілення допомагає розширити психологічний діапазон та сприяє розумінню інших людей. У такий спосіб, рольова гра володіє великими можливостями в практичному, освітньому і виховному відношеннях.

Одним із спірних є питання про місце рольових ігор у навчальному процесі та про характери вправ, що їх готують. Про різне вирішення даного питання свідчать розбіжності як в організації матеріалів в сучасних підручниках, так і в методичних рекомендаціях. Для створення рольових ситуацій, в руслі яких організуються і проводяться ігри широко використовуються малюнки, описи ситуацій, інструкції і досить тривала і ретельна мовна підготовка, здійснювана в процесі виконання вправ, деякі з яких носять рольовий характер.

Особлива увага приділяється розвитку аудіювання та говоріння на матеріалі рольових діалогів-інтерв'ю, дискусій, критичної оцінки прослуханого або прочитаного.

Більшість авторів, такі як М. Фінок'яро і Дж. Швердтфегер, вважають за доцільне проводити гру на заключному етапі роботи над темою, оскільки не всі учні виявляться здатними, без попередньої підготовки, до вільної імпровізації у рольовій грі.

Успішне виконання рольової гри повинно враховувати:

- 1) ситуативно-обумовлений вибір мовних конструкцій з урахуванням соціокультурної специфіки спілкування (мовні формули вітань, звернень і т.д.);
- 2) володіння інтонаційними моделями, що виражають емоції (наприклад, гнів, радість, печаль і т.п.);
- 3) розуміння мети гри і змісту, яке необхідно в ній висловити.

Засвоєння зазначених положень є завданням етапу, що готують рольову гру. Деякі автори, наприклад, П. Маглстор, вважають, що рольову гру можна використовувати на всіх етапах навчання, не даючи ніяких рекомендацій щодо дозування матеріалу і послідовності їх введення в навчальний процес[8]. Але Н. Гез зазначає, що автори всіх відомих нам посібників рекомендують проводити ігри з самого початку навчання, так як у протилежному випадку від ігор не виходить отримати очікуваних результатів через «бар'єр», який з'являється при такій неординарній формі спілкування» [11, с. 8].

Отже, рольова гра має великі можливості в практичному, освітньому і виховному відношеннях. Методично правильне використання рольових ігор на всіх етапах навчання дозволяє найбільш повно розкрити ці можливості.

1.2 Функції рольової гри

Гра заохочує прагнення учнів до спілкування один з одним і вчителем, робить умови рівними для всіх учасників, ліквідує сакраментальний бар'єр між учителем і учнем. Рольові ігри допомагають та дають перспективу боязким, недостатньо соціалізованим учням висловлювати свої думки і завдяки цьому – долати бар'єр невпевненості.

В іграх учні опановують такими елементами спілкування, як уміння розпочати діалог, підтримати його, перервати співрозмовника, в потрібний момент погодитися з його думкою або спростувати його. Практично весь час у рольовій грі відведено на мовленнєву практику, при цьому не тільки той, хто говорить, але і всі, хто слухають завжди активні, так як вони повинні

зрозуміти, розібратися, сприйняти репліку іншого учасника, визначити її роль у поданій ситуації, адекватно і доцільно відреагувати на неї.

Рольова гра володіє великими можливостями мотиваційно-спонукальний плану. Спілкування, як відомо, немислимо без мотиву. Однак у навчальних умовах не просто викликати мотив до висловлення. Труднощі полягають в опосередкованості: учитель повинен окреслити ситуацію таким чином, щоб було створено атмосферу спілкування, яка викликає в учнів потребу і бажання вільно виражати свої думки [20, с. 245].

У ситуації іншомовної комунікації важливо усунути усі бар'єри, що заважають учням вербалізувати свої думки. Мовне забезпечення (словниковий і граматичний матеріал, навички в користуванні ними) часто заступають саму мету – спілкування і від учнів і від вчителів.

Таким чином рольова гра виконує функції:

- 1) мотиваційно-спонукальну,
- 2) навчальну,
- 3) виховну,
- 4) орієнтовну [2; 29-30].

Рольова гра базується на міжособистісних стосунках, які реалізуються під час спілкування. Вона являє собою модель міжособистісної комунікації і викликає потребу в спілкуванні з використанням іншомовного матеріалу. В цьому сенсі вона виконує **мотиваційно-спонукальну функцію** [13, с. 192].

Рольову гру можна класифікувати як навчальну гру, адже вона характеризується можливістю вибрати мовні засоби, спрямована на розвиток мовних навичок і умінь, дає змогу вільно і творчо створювати мовні ситуації для учнів. Рольова гра є вправою, що допомагає оволодіти навичками і вміннями діалогічного мовлення в умовах міжособистісної комунікації. В цьому плані рольова гра забезпечує навчальну функцію [14].

Виховна функція рольової гри полягає в тому, що саме ігри цього типу сприяють вихованню дисципліни, взаємодопомоги, активності, готовності бути залученим до різних видів діяльності, самостійності, вміння логічно

обґрунтувати свою точку зору, самостійно ініціювати діяльність, знайти оптимальне рішення в певних умовах.

Рольова гра сприяє формуванню в учнів здатності зіграти роль іншої людини, побачити себе з позиції співрозмовника. Вона спрямовує діяльність учасників спілкування на планування власної мовної поведінки і поведінки партнера по спілкуванню, допомагає навчитися контролювати свої вчинки, об'єктивно оцінювати вчинки інших. Отже, рольова гра виконує **орієнтовну функцію** [10, с. 336].

Протиріччя, невідповідність між потребою у дитини здійснити необхідні дією операції і неможливість зробити це може вирішитися в одному типі діяльності – в ігровий діяльності, в грі. Такого роду протиріччя характеризує дітей підліткового віку. Підлітки характеризуються прагненням до спілкування, до дорослої поведінки, а саме рольова гра дає їм можливість вийти за межі звичного соціального контексту і на певний час проявити себе як дорослу індивідуальність. Забезпечуючи можливість здійснення бажань підлітка, рольова гра тим самим реалізує **компенсаторну функцію** [34, с. 35-40].

Застосування рольової гри в навчанні - яскравий приклад двуплановості, коли педагогічна мета прихована і виступає в завуальованій формі [22; 16].

Рольова гра дозволяє враховувати вікові особливості учнів, їхні інтереси; розширює контекст діяльності; виступає як дієвий засіб залучення до іншомовної діалогічної комунікації; дає ефективний базис для використання діяльнісного підходу в навчанні іноземної мови, в якому беруться до уваги бажання і потреби учня.

Найчастіше в навчальному процесі використовуються:

- 1) помірно-контрольована рольова гра,
- 2) вільна рольова гра
- 3) сценарна рольова гра [4; 10-11].

Помірно-контрольована рольова гра – це та гра, при підготовці до якої кожен учасник гри отримує загальний опис своєї ролі, на який він

спирається коли готує своє особисте рольове завдання. Проблема полягає в тому, що окремі аспекти рольової поведінки виконавця відомі лише йому самому. Іншим учасникам важливо здогадатися, по якій лінії поведінки слідує їх партнер, і прийняти відповідне рішення про власну реакцію.

Програма проведення гри розробляється вчителем, і учням повідомляється список усіх типових і проблемних ситуацій, в яких їм належить взяти участь. Всі типові і проблемні ситуації детально опрацьовуються на уроках, вивчаються зразки діалогів, є можливість отримати консультацію вчителя за лексичним і граматичним матеріалом.

Вільна рольова гра – це гра, при підготовці до якої учні отримують обставини спілкування. Ця гра служить формуванню індивідуальних і групових навичок самостійної роботи з предмету. Учасники повинні не тільки визначити тему і самостійно розробити сценарій гри, але і підібрати відповідний матеріал, зробити пошук інформації, використовуючи рекомендовану літературу [11, с. 165].

Найчастіше при роботі з художніми текстами використовується **сценарна гра**. При підготовці до сценарної гри учні розробляють програму, сценарій під керівництвом вчителя. Вони підбирають мовний зміст певних ролей в режимі індивідуальної, парної або групової роботи. У ході підготовки до сценарної рольової гри формуються навички колективної навчальної діяльності по створенню її сценарію, визначення проблемних ситуацій, пошуку додаткової інформації по темі. У ході підготовки до даної гри вчитель наочно за допомогою пояснення, заповнення різноманітних таблиць, постановки проблемних питань демонструє учням методи роботи з текстом, навчаючи при цьому пошуковому, навчальному і ознайомлювальному читанню.

Існують такі переваги використання рольової гри в класі:

- 1) За допомогою рольової гри в класі можуть бути привнесені різноманітні:
  - форми досвіду;

- можуть використовуватися різноманітні функції, структури, великий обсяг лексичного матеріалу [23, с. 150].

Рольова гра може перевершити можливості будь-якої парної і групової діяльності, тренувати учнів в умінні говорити в будь-якій ситуації на будь-яку тему.

- 2) Рольова гра ставить учнів в ситуації, в яких їм потрібно використовувати і розвивати такі мовні форми, які необхідні як мастильний матеріал у роботі соціальних взаємин, якими так часто нехтують наші вчителі.
- 3) Деякі люди часто вчать англійську для того, щоб підготуватися до певної ролі в житті (працювати за кордоном, подорожувати). Для них буде дуже корисний той мовний матеріал, який їм знадобиться під час поїздки і дуже важливо, щоб вперше вони могли випробувати свої сили в дружньому оточенні класної кімнати. Для них рольова гра стає дуже важливою генеральною репетицією до реального життя.
- 4) Рольова гра постачає соромливих, невпевнених у собі учнів «маскою» за яку вони можуть сховатися. Учні відчують величезні труднощі, коли основний упор у навчанні робиться на особистість учнів, на їх безпосередній досвід. І в рольовій грі такі учні отримують зазвичай звільнення, оскільки їх особистість не порушена, їм непотрібно розкриватися.
- 5) Перевага використання рольової гри в тому, що вона приносить задоволення граючим в неї. Як тільки учні починають розуміти, що саме від них вимагається, вони із задоволенням дають волю своїй уяві. А оскільки це заняття їм подобається, то навчальний матеріал засвоюється набагато ефективніше.
- 6) Рольова гра володіє цілою гамою технологій (комунікативною технологією, яка розвиває мовну швидкість учнів, сприяє взаємодії в класі і підвищує мотивацію).

Процес навчання складається з декількох фаз:

- 1) фаза презентації;
- 2) фаза напівзнань;
- 3) фаза закріплення.

Таким чином, можна виділити три види рольової гри: помірно контрольована рольова гра, вільна рольова гра і сценарна гра. Вибір гри залежить від характеру дитини або, якщо це колектив, то від взаємин дітей в даному колективі. Так само вибір гри залежить від того які виховні завдання вимагають свого вирішення.

1.3 Особливості використання рольових ігор при навчанні іноземної мови учнів старших класів

На сучасному етапі навчання іноземним мовам основною метою є формування комунікативної компетенції учнів. Згідно, популярному у вітчизняній і зарубіжній методиці викладання іноземних мов, визначенням В. Сафонові, комунікативна компетенція – «сукупність мовної, мовної та соціокультурної складових». Опанувавши даною компетенцією, учні стають конкурентно спроможними членами суспільства, так як можуть розуміти і використовувати мовний матеріал в усній та письмовій видах мови, відповідно до ситуації і метою спілкування [42, с. 360].

Навчання іноземної мови в старших класах направлено на вдосконалення навичок комунікативної компетенції. Відповідно до думки багатьох методистів, рольова гра є ефективною формою активізації комунікативної компетенції учнів [8].

Щоб рольова гра могла стати засобом навчання, вона повинна відповідати цілому ряду вимог [10,11].

Необхідно брати до уваги не лише навчальні завдання, але й індивідуальні особливості і потреби учнів:

- 1) Гра повинна стимулювати мотивацію навчання, викликати у старшокласників інтерес і прагнення виконати завдання добре; ігрову

діяльність слід здійснювати на основі ситуації, схожої на реальну ситуацію спілкування.

- 2) Рольову гру потрібно детально опрацювати на стадії підготовки за формою і змістом. Важливо, щоб учасники були впевнені в необхідності добре виконати отриману роль. Тільки за цієї умови їх мова буде природною і переконливою.
- 3) Рольова гра повинна бути прийнята всією групою.
- 4) Однією з важливих умов є також доброзичлива, творча атмосфера, що викликає в учнів почуття задоволення, радості. Чим вільніше відчуває себе учень у рольовій грі, тим ініціативніше буде він в спілкуванні [12, с. 192].
- 5) Гра організовується таким чином, щоб учні могли в активному мовному спілкуванні з максимальною ефективністю використовувати мовний матеріал, що опрацюється.
- 6) Учитель неодмінно сам вірить в рольову гру, в те що вона ефективна. Тільки за цієї умови він зможе домогтися гарних результатів. Роль вчителя в процесі підготовки і проведення гри змінюється. Вчитель активно контролює діяльність учнів на початковій стадії організації роботи, але поступово він займає роль спостерігача.
- 7) Значну роль у цьому зв'язку відіграє вміння вчителя налаштувати контакт зі старшокласниками. Створення сприятливої атмосфери на занятті - дуже важливий фактор, значення якого важко переоцінити [26].

Рольова організація спілкування вимагає відношення до учня як до особистості, з притаманними їй особливостями, яка може обрати ту чи іншу роль. Саме тому розподіл ролей є відповідальним педагогічним завданням. Знання інтенцій, бажань й інтересів, міжособистісних стосунків між учнями дозволяє вчителю запропонувати їм саме ті ролі, які найбільш співвідносяться з особливостями їх особистості.

Під час підбору ролей важливим моментом є вміння врахувати не тільки інтереси учнів, але і особливості їх психології. На початковому етапі рольового спілкування доцільно давати учням ролі, найбільш відповідні їх темпераменту. Намагатися подолати сором'язливість, невпевненість, тривожність можна лише тоді, коли учень вже звик до подібного рольового спілкування, здобув певні соціальні навички [44, с. 480].

Не менш важливим є те, що при розподілі ролей учителю треба враховувати соціально-психологічні характеристики учнів, під якими розуміється статус, положення учнів в групі. Тож учитель повинен уміти свідомо керувати цим статусом, по чергово замінюючи учасників на лідерських позиціях, у ході організації гри. Досить ефективно час від часу призначати ролі головних героїв учням, які займають в житті положення ведених, а лідерам колективу (в психологічній практиці їх називають «зірками») призначати ролі другорядних персонажів, що знаходяться в залежному становищі (молодший брат, дитина і т.п.). З особливою увагою відбираються ролі для тієї категорії учнів, які не користуються авторитетом у класі. Такі учні повинні отримувати ролі позитивних особистостей, що мають вплив і популярність по ходу гри.

Ідея, що полягає у використанні рольової поведінки, свого часу отримала наукове підтвердження з боку теорії соціальних ролей, яка була розроблена соціологами і соціопсихологами, такими як Т. Парсонс, а також Т. Шибутани та Р. Ліптон [10]. Прихильники цієї теорії наголосили на тому, що зв'язок особистості з оточуючим середовищем проявляється в виконанні нею певної соціальної ролі. Зазвичай навіть кілька ролей, наприклад: батька, чоловіка і працівника. Спираючись на вищевказану теорію, урок іноземної мови може бути розглянуто як соціальне явище, де шкільний клас - це певне соціальне середовище, в якому учитель і учень вступають в певні соціальні відносини один з одним.

Соціальні (рольові) відносини прийнято ділити на **симетричні** і **асиметричні**. Характерним проявом симетричних відносин є ситуація, де

учасники спілкування є носіями однієї і тієї ж соціальної ролі, наприклад: учень - учень, учитель - учитель, брат - сестра і т.д. Спілкування, що передбачає симетричні відносини, спрямоване на розвиток умінь будувати стосунки з носіями ідентичною ролі, підтримувати конструктивний діалог у рамках загального соціального контакту.

Асиметричні відносини спостерігаються тоді, коли учасники спілкування характеризуються різними соціальними ознаками, наприклад: підлеглий - начальник, учень - учитель та ін.

Таким чином, ми дійшли таких висновків:

1. Основна мета навчання іноземної мови полягає в формуванні іншомовної комунікативної компетенції. А це здатність людини розуміти і породжувати іншомовні висловлювання в різноманітних соціально детермінованих ситуаціях з урахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримується носій мови.
2. Рольова гра виконує такі основні функції: мотиваційно-спонукальну, навчальну, виховну та орієнтовну.
3. Ігрові технології представляють глибоку педагогічну цінність, це сфера спілкування, в якій учень розкриває себе, відбувається його розвиток і виховання; вона мотивує, спонукає до діяльності.
4. Рольова гра являє собою навчальний прийом, при якому учні, обравши роль повинні вільно говорити в рамках заданих обставин. Вона може використовуватися при навчанні школярів будь-якого віку. Будучи, моделлю міжособистісного спілкування вона викликає потребу в спілкуванні. Вона сприяє формуванню навчального співробітництва, партнерства. Підвищує якість навчання; забезпечує практику спілкування на уроках англійської мови.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 10 КЛАСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

2.1 Рольові ігри для вдосконалення фонетичних навичок

Важливість вивчення іноземної мови пояснюється тим, що він сприяє розвитку особистості, психічних пізнавальних процесів, розширенню кругозору, набуття соціального і комунікативного досвіду.

На сьогоднішній день на меті навчання є формування всіх складових комунікативної компетенції, у розвитку якої важливу роль відіграють мовні навички, що сприяють мовній діяльності. Одним із найважчих і найважливіших завдань для вчителів залишається формування правильної англійської вимови, тому навчання іноземної мови потрібно починати з вивчення фонетичної системи мови. Коректна вимова звуків сприяє як правильній передачі думок, так і правильному розумінню мови [35, с. 250].

При формуванні фонетичних навичок найбільший ефект приносить навчання в іграх, тому що гра інтенсивніше проявляє розумову діяльність, яка сприяє тому, щоб навчальний процес був більш приємним і цікавим, а труднощі, які можуть виникнути при навчанні будуть долатися з найбільшим успіхом і легкістю. Як приклад можна привести цитату В. Сухомлинського: «Без гри немає, і не може бути повноцінного розумового розвитку. Гра – це іскра, що запалює вогник допитливості» [36, с. 33].

Фонетична гра - це гра, спрямована на закріплення або вдосконалення фонетичних навичок, що сприяє правильній вимові звуків у потоці мовлення, розвитку пам'яті та навички уважно слухати, а також сприяє формуванню в учнів уміння слухати і розділяти звуки, як ізольовано, так і в потоці мовлення, а також інтонаційно та ритмічно правильному оформленню мовлення.

Види фонетичних ігор

Фонетичні ігри поділяються на такі підгрупи:

1. Ігри на розвиток фонематичного слуху. Вони сприяють правильному сприйняттю англійської фонетики, допомагають впоратися з проблемою несхожості мов, оскільки при вивченні англійської мови учень стикається з такою проблемою як відсутність аналогічних фонем у рідній мові, або вони існують, але відрізняються тим чи іншим чином.

2. Ігри на розвиток навичок вимови звуків. Під правильною звуковимовою розуміється чисте вимовляння учнями кожного звуку мови і оволодіння закономірностями поєднання цих звуків у складах і словах. Оволодіти цим складним процесом можна двома шляхами: інформальним (наслідування мови оточуючих людей) і формальним (спеціальні тренування). Даний вид ігор допомагає розвивати навички правильної вимови англійських звуків, які відповідають стандартам англійської мови. Вважається, що розвиток цього навичку є найважчим, але дуже важливим.

3. Ігрові прийоми в навчанні транскрипції. Навчання транскрипції є важливою складовою при вивченні англійської мови, оскільки знання транскрипції дозволить учням почати працювати зі словником, знаходити правильну вимову слів.

4. Ігрові прийоми в навчанні інтонації.

5. Ігрові прийоми для тренування вимовних навичок [37,с.288].

Варто відзначити, що при навчанні іноземної мови використовуються фонетичні ігри в якості ілюстрації та вправи для відпрацювання найбільш складних для вимови звуків, інтонації або в якості фонетичної зарядки.

Методисти поділяють фонетичні навички на дві великі групи:

1. слухо-вимовні;
2. ритміко-інтонаційні [24].

Для їх формування та вдосконалення необхідна систематична робота над правильною вимовою, що включає в себе знання правильного інтонування, паузації, наголосу слів, артикуляції звуків, без якої сформовані вимовні навички можуть бути швидко втрачені в умовах немовного середовища на різних етапах навчання іноземної мови.

Мета фонетичної гри:

1. поставити або скорегувати правильну вимову;
2. тренувати учнів вимові англійських слів ізольовано, в словах і фразах;
3. відпрацювати інтонації;
4. навчити учнів голосно і чітко читати вголос [33].

Але головна мета використання фонетичних ігор на уроках англійської мови – це закріплення і вдосконалення вимовних навичок. До того ж, рольові ігри націлені на формування в учнів навички та вміння чути і диференціювати звуки по довготі і лаконічності, вміння розпізнавати міжзубні звуки та скеровані на розвиток слухової уваги і пам'яті [39, с. 60].

Крім того, фонетична гра виконує такі функції в процесі формування фонетичних навичок:

1. **Навчальна функція** полягає у формуванні фонетичних навичок (слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних).

2. **Виховна функція** полягає у вихованні таких якостей як робота в команді, шанобливе ставлення до партнерів або суперників по грі, надання взаємодопомоги.

3. **Розвивальна функція** стимулює розвиток таких пізнавальних процесів як мислення, увага, сприйняття і пам'ять. Також вона сприяє розкриттю таких особистісних якостей, як цілеспрямованість, уміння приймати рішення в стресових ситуаціях та ін. Розвиває вольові якості і переживання різних емоцій.

4. **Розважальна функція** полягає у створенні сприятливої атмосфери на уроці, яка робить процес навчання іноземної мови цікавішим, захоплюючим і невимушеним.

5. **Комунікативна функція** полягає у створенні ситуації іншомовного спілкування, що сприяє виникненню нових емоційно-комунікативних відносин [19, с. 245].

6. **Психологічна функція** полягає у знятті психологічних труднощів.

7. **Мовно-рухова** функція полягає в одночасній роботі рухової і мовної діяльності. Наприклад, коли учень читає вірш і при цьому виконує рухи.

Фонетична гра націлена на формування в учнів:

1. правильної вимови англійських звуків;
2. навички вимови зв'язного висловлювання або тексту;
3. навички розпізнавання знаків транскрипції;
4. розвиток фонематичного слуху;
5. вимовних навичок: інтонацію пропозицій, фонем [31, с. 112].

Комплекс рольових ігор спрямованих на вдосконалення фонетичних навичок учнів

Рольова гра 1. Тема: «Work and profession»:

Мета: формування навичок фонематичного слуху.

Назва гри: «Який звук домінує?»

Хід гри: клас ділиться на дві команди. Вчитель називає ряд слів, які мають схожий звук. Завдання учнів розпізнати його. Перемагає та команда, яка відгадала більше звуків. Наприклад:

1. *Barber, architect, farmer, marketer, pharmacist* (звук [a:]);
2. *Specialist, cashier, chef, musician, optician* (звук [ʃ]);
3. *Writer, psychiatrist, pilot, librarian, gynaecologist* (звук [aɪ]).

Рольова гра 2.

Назва гри: «Який звук домінує?»

Мета: формування навичок фонематичного слуху.

Хід гри: учні об'єднуються в команди. Викладач називає ланцюжок слів. Якщо він називає слово, в якому є довгий голосний [a:] або [u:], піднімають ліву руку. Або якщо в названому слові є також приголосні звуки [ʃ] або [dʒ], всі піднімають обидві руки. Учитель позначає помилки школярів на дошці. Переможцем є група, яка зробила менше помилок. Наприклад:

Слова: *geologist, guard, optician, janitor, jeweler, architect* та між ними стоять слова, які не мають звуків [a:], [u:], [ʃ], [dʒ] – *lawyer, model, oculist* та ін.

Рольова гра 3. «Nature and weather»:

Мета: формування уміння розрізняти довгі та короткі звуки.

Назва гри: «Довгий чи короткий звук»

Хід гри: викладач називає слова. Учні піднімають картку з позначкою довгого звуку [:], якщо у слові є такий звук. Якщо у слові короткий звук, учні картку не піднімають. Переможцем є група. Котра зробила менше помилок.

Слова: *flood, hurricane, avalanche, drought, wildfire, tsunami, earthquake...*

Рольова гра 4.

Назва гри: «Правильно – неправильно»

Мета: формування правильного, чутливого до викривленням фонематичного слуху.

Хід гри: вчитель перераховує окремі слова або слова в реченнях, фразах.

Учні по черзі піднімають руку при читанні виділеного ним звука в звукосполучення. Після викладач просить всіх учнів по черзі прочитати слова, фрази або звукосполучення. Коли звук правильно вимовлений, учні піднімають синій кружок, коли звук вимовлено невірно – червоний. Перемогу отримує та команда, яка назве вірну кількість помилок після підрахування кількості балів.

Рольова гра 5. Тема «Sports and leisure»

Назва гри: «Кращий читець»

Мета: розвинути навички вимови зв'язного висловлювання або тексту

Хід гри: вчитель або учень записує на дошці невеликий вірш або уривок з нього (лічилка або скоромовка). Учитель читає і пояснює значення слів, пропозицій, звертає увагу на труднощі вимови окремих звуків. Текст кілька разів прочитується учнями. Після того, як вчитель розповів про умови та правила гри він виокремлює обом командам деякий час для вивчення напам'ять. Пізніше учасники гри повинні закрити дошку, на якій був написаний текст. Учні, стоячи біля вчителя поруч один з одним повинні відтворити текст, що був написаний на дошці без помилок. Від кожної команди виділяються два-три читця. Викладач нараховує учням очки за

безпомилкове читання, а за помилки знімається відповідна кількість очок. Перемагає та команда, яка набрала найбільшу кількість балів.

Наприклад:

Sport is fun for girls and boys

It's much better than the toys.

You can sledge and ski and skate

And throw snowballs with Kate.

You can swim and play football,

Hockey, tennis, basketball.

You can jump and you can run,

You can have a lot of fun.

Рольова гра 6. Тема «Painting»:

Назва гри: «Кращий знавець звуків»

Мета: навички розпізнавання знаків транскрипції

Хід гри: учитель вимовляє англійські звуки, а учні по черзі з кожної команди пишуть на дошці відповідні транскрипційні знаки. Викладач може в будь-який час змінити умови гри: він представляє на дошці перед учнями транскрипційні знаки, а викликані учні вимовляють відповідний звук або слово, що містить даний звук.

Наприклад:

Учитель – [ei:], [e:], [a:], [ʌ], [ɒ]...

Учні – *landscape, painting, carving, sculpture, photography...*

Рольова гра 7.«Personality and its qualities»

Назва гри: «Інтонація»

Мета: розвинути вміння правильно читати та говорити з інтонацією.

Хід гри: учні діляться на команди та отримують картки, на яких написано, з якою інтонацією потрібно прочитати речення, а інші повинні здогадатися, що це за інтонація. Наприклад, *на картках написано: fear; surprise; joy; irritation; anger; disappointment.*

Sample sentences:

- 1) *I am riding my new bicycle. (fear, joy, irritation or surprise)*
- 2) *We are writing a test. (fear, surprise, irritation, anger or disappointment)*
- 3) *Where have you been? (surprise, irritation, anger or disappointment).*

Перемагає та команда, яка прочитає більше речень з правильною інтонацією.

Рольова гра 7.

Назва гри: «Угадай слово»

Мета: розвинути навички установлення адекватних звуко-буквених співвідношень.

Хід гри: клас ділиться на три команди. Учням пропонується набір з 10-20 слів. Учитель починає читати з певною швидкістю слова в довільній послідовності. Учні мають виконати наступне:

1. Перша команда – знайти у списку слова, вимовлені вчителем, і написати порядковий номер поруч з кожним з них, в той час як педагог вимовляє слова.
2. Друга команда – відмітити у списку тільки ті слова, які були вимовлені вчителем.
3. Записати на слух ті слова, яких не було в переліку й намагатися знайти їх у словнику, і, якщо вони учням невідомі, виписати їх значення, установити чи були допущені орфографічні помилки при їх написанні.

Перемагає та команда, яка вірно виконає завдання.

Рольова гра 8. Тема «School life»:

Назва гри: «Хто швидше?»

Мета: покращення навичок установлення адекватних звуко-буквених співвідношень та значень слів на слух.

Хід гри: клас ділиться на 3 команди. Учитель роздає учням картки, на яких: у першій колонці написані слова англійською мовою, у другій – транскрипція цих слів, а у третій – переклад слів на українську мову. Слова англійською мовою пронумеровані за порядком написання. Як тільки вчитель промовить те чи інше слово учень повинен написати номер

відповідного слова з потрібною транскрипцією та перекладом на українську мову (або з'єднати всі три відношення однією лінією).

Наприклад:

1. a grade	ɪk'spɪəriəns	можливість
2. a curriculum	,edʒu'keɪfɪn	досвід
3. a skill	kə'ri:kjələm	освіта
4. an experience	"nɑ:lɪdʒ	оцінка
5. an education	greɪd	майстерність
6. an opportunity	"ti:mwə:k	робота в команді
7. a knowledge	skɪl	навчальна програма
8. a teamwork	ɒpə'tju:nɪti	знання

Перемогу отримує та команда, яка найбільш швидко та якісно встановить зв'язок між словом англійською, транскрипцією та відповідником рідною мовою.

Таким чином, у процесі дослідження було виявлено, що фонетичні ігри формують і вдосконалюють фонетичні навички, допомагають позбутися психологічних бар'єрів і труднощів оволодіння фонетичної стороною мови, роблять процес навчання цікавим і незабутнім. Слід зауважити, що регулярне і доречне застосування фонетичних ігор на уроках іноземної мови гарантовано підвищує вірогідність того, що діти успішно опановують фонетичними навичками.

2.2 Рольові ігри для розвитку навичок діалогічного мовлення

Сучасна педагогічна наука розглядає спілкування як педагогічну категорію, яка відображатиме суб'єктно-об'єктні взаємовідносини, які найбільш істотно впливають на процес виховання, розвитку і формування дитини.

Спілкування – це взаємодія людей, які ініціюють її у якості суб'єктів. Як мінімум двоє активних суб'єктів комунікації необхідні для спілкування.

Оволодіння пізнавальною функцією іноземної мови методично забезпечується так само, як і оволодіння нею як засобом спілкування. Тому в

методиці виправдано розглядати іноземну мову тільки як засіб спілкування [43, с. 240].

Діалогічне мовлення – це взаємне (найчастіше двостороннє) спілкування, при якому активність і пасивність переходять від одних учасників комунікації до інших, головне ж – висловлювання стимулюються попередніми, виступаючи в якості реакцій на них. Для нього характерне чергування коротких висловлювань різних осіб, хоча діалогічні елементи притаманні й мові однієї особи, що стимулюється мімікою і жестами адресата [32].

Для формування діалогічного мовлення необхідно мотивувати, підштовхувати учня до спілкування. Необхідно стимулювати у дитини бажання висловлювати свої думки, своє ставлення. Для досягнення цієї цілі в першу чергу потрібно відтворити ситуацію, створити відповідні умови, при яких виникне бажання говорити, висловлювати думки, почуття, а не тільки відтворювати почуте від учителя або прочитане. На жаль, у школах є досить поширеним явищем ситуації, в яких учні змушені переказувати завчене без висловлення свого ставлення до теми.

До умов, що викликають бажання спілкуватися, перш за все можна віднести залучення таких стимулів, які б могли викликати в учня потребу «висловитись». Це стає можливим за умови створення сприятливого психо-емоційного фону в схильності до висловлювань, доброзичливого ставлення учителя і колективу, зацікавленість у старанному виконанні запропонованих завдань [1].

Але при цьому, навчання усного діалогічного мовлення – одна з найскладніших завдань у процесі викладання іноземної мови. Основна причина труднощів при навчанні діалогічного мовлення полягає в тому, що мовний матеріал, яким людина повинна оволодіти, виступає абсолютно в новому аспекті – їм потрібно володіти активно як засобом спілкування, а не просто для впізнавання, що є завданням при рецептивної сприйнятті мови [18, с. 17].

Одним із способів підвищення якості та ефективності навчання діалогічного мовлення можна вважати рольову гру. Вона дозволяє враховувати психологічно-вікові особливості школярів, їхні захоплення; суттєво розширює контекст діяльності; виступає як ефективний засіб створення мотиву іншомовного діалогічного спілкування; сприяє реалізації системно-діяльнісного підходу в навчанні іноземної мови, коли акцент робиться на учневі з його потребами та інтересами. Ситуації спілкування, що моделюються в рольовій грі, дозволяють наблизити мовну діяльність на уроці до реального спілкування, стимулюють використання іноземної мови як засіб комунікації. Рольова гра як вид діалогічного мовлення сприяє реалізації спільного методичного принципу комунікативної спрямованості навчання іноземної мови.

Оволодіння діалогічною промовою учнями здійснюється в три етапи:

- 1) оволодіння діалогічними єдностями;
- 2) оволодіння мікродіалогами;
- 3) створення діалогів відповідно до вимог програми [38, с. 28-33].

Хоча діалогічна мова складніше монологічного з точки зору різноманітності й кількості використовуваних мовних зразків, і по ряду інших причин, проте з точки зору послідовності в навчанні усному мовленні все ж перевагу слід віддати діалогічній мові. Адже саме через діалог можна відпрацювати і запам'ятати окремі мовні зразки, цілі структури, які потім використовуються в монологічному мовленні.

Незважаючи на те, що цій темі присвячено дуже багато досліджень, як і раніше не розкрито всю її різноманітність. Діалогічна мова займає особливе місце в методиці навчання іноземної мови.

Необхідно безпосередньо звернутися до видів рольових ігор на уроках іноземної мови.

А. Конишева представляє такі види ігор [24].

Контрольована рольова гра характеризується більш простою структурою і може бути побудована на основі діалогу чи тексту. У першому випадку учні

отримують початкові знання про базовий діалог і відпрацьовують його. Далі вони обговорюють зміст діалогу, опрацьовують мовні норми і необхідну лексику разом з учителем. На наступному етапі учитель пропонує учням скласти власний варіант діалогу з опорою на базовий і використанням написаних на дошці підказок.

Схожість нового діалогу на базовий допустима, але зміст повинен дещо відрізнятись – принаймні, потрібно використати іншу форму запитань і відповідей, розмір діалогу теж може відрізнятись від базового. Крім того, у міру необхідності вчитель може давати інструкції у процесі рольової гри [41].

Другим видом контрольованої рольової гри є рольова гра на основі тексту. У цьому випадку, після ознайомлення учнів з текстом, учитель пропонує одному з учнів взяти на себе роль певного персонажа з тексту, а іншим – зіграти репортерів і взяти у нього інтерв'ю. Причому учні – репортери можуть задавати не тільки питання, відповіді на які є в тексті, а й будь-які інші, які їх цікавлять, а учень, який виконує роль персонажа, може проявити свою фантазію при відповіді на ці питання. Як і в першому випадку, вчитель може давати інструкції, допомагаючи учням по ходу рольової гри [16, с. 177].

Більш складною є помірно контрольована рольова гра, в якій кожен учасник отримує лише загальний опис своєї ролі і сюжету. Проблема полягає в тому, що особливості рольової поведінки відомі тільки самому виконавцю. Іншим учасникам важливо здогадатися, якій лінії поведінки слідують їх партнер, і прийняти відповідне рішення про власну реакцію.

Найбільш складними є вільні та тривалі рольові ігри, які відкривають простір для ініціативи і творчості. Суть вільної рольової гри полягає в тому, що в ній учасники самостійно повинні вирішити, які лексичні одиниці будуть використовувати, як буде розвиватися дія. Учитель тільки називає тему рольової гри, а потім просить учнів скласти різні ситуації, які розкривають різні аспекти обраної теми. Так само вчитель може розділити клас на групи і запропонувати кожній групі вибрати найбільш

цікавий та близький для них аспект сюжету. При цьому, якщо буде потрібно, і допомагає учням у розподілі ролей і в обговоренні того, що необхідно сказати за обраною ситуацією, або надати якусь іншу допомогу. Тривала рольова гра передбачає протягом тривалого періоду розігрування серії епізодів (наприклад, з життя класу). Епізодична рольова гра передбачає розігрування окремого епізоду [25, с. 256].

Навчання діалогічного мовлення за допомогою рольової гри показує високу ефективність, адже воно стимулює засвоєння різноманітних видів діалогічних єдностей, мікродіалогів із залученням широкого арсеналу інструментів наочності, а також воно спрямоване на формування вмінь учнів складати діалоги самостійно і без допомоги вербальних опор.

Комплекс рольових ігор спрямований на розвиток діалогічного мовлення учнів

Рольова гра 1. Тема «Sports and leisure»:

Завдання першому учаснику: *role of a friend. You invite your friend to join the swimming-club. But he/she does not like sport. You give him /her a piece of advice.* Роль друга. Ви запросили свого друга в клуб плавання. Але коли ви подзвонили йому, то стало ясно, що він / вона не любить спорт. Ви даєте йому / їй пораду.

Завдання другому учаснику: *You do not like sport. Your friend invite you to join the swimming-club. Make a talk with him.* Ви не любите спорт. Ваш друг зарозує вас приєднатися до клубу плавання. Поговоріть з ним.

Рольова гра 2. Тема «My family, my friends»:

Завдання першому учаснику: *Role of a sister. You have quarreled with your brother and you understand that you were wrong. Talk with him and make peace.* Роль сестри. Ти посварився зі своїм братом і розумієш, що був неправий. Поговори з ним і помирись.

Завдання другому учаснику: *The role of the brother. You have quarreled with your sister because she did not keep her word and blamed you for everything.*

Talk with her and make peace. Роль брата. Ти посварився зі своєю сестрою бо вона не стримала своє слово і звинуватила тебе в усьому. Поговори з нею і помирись.

Підготовка: копії карток для учнів.

Проведення гри:

- 1) організувати роботу в парах;
- 2) протягом 5 хвилин учні обмірковують, які потрібно вставити слова, обговорюють в парах і розігрують діалог перед класом.

Рольова гра 3. Тема «Покупки»:

Завдання першому партнеру: *You are an absent-minded customer. Now you are at the Hat Department. Choose the hat.* Ви замовний клієнт. Зараз ви перебуваєте у відділі капелюхів. Виберіть капелюх.

Завдання другому партнеру: *You are a shop assistant. Your purchaser is very displeased. Help him to choose the right thing. Be polite.* Ви консультант. Ваш клієнт дуже незадоволений. Допоможіть йому вибрати правильну річ. Будьте ввічливими.

Рольова гра 4. Тема «У ресторані»:

Клієнти приходять у ресторан, де отримують меню та роблять замовлення. Приклад діалогу:

Waiter. Hello, nice to see you. How are you?

Boy. Well, thank you.

Girl. I think, not too good. It is so cold today.

Waiter. I think you will enjoy our food today.

Boy. Oh, that's very kind of you.

Girl. Can you give me the menu to look in?

Waiter. Yes, please. You can order everything you like. We shall be glad to serve you.

Boy. I would like to have the salad...

Girl. I'd like to eat fruits and cake with tea.

Waiter. Do you like strong tea or weak tea?

Girl. Strong, please, with lemon.

Boy. And I want to drink a little wine, red, please.

Waiter. Yes, I'll be in some minutes.

Boy. Write out the bill, and we shall pay at once.

Рольова гра 5. Тема «National cuisine»:

Завдання першому учаснику: The role of the mother. Teach your daughter to cook her own favorite recipe. Роль матері. Навчіть доньку готувати за власним рецептом її улюбленої страви.

Завдання другому учаснику: The role of the daughter. You asked your mom to teach you how to cook your favorite meal. Ask your mom how to cook properly. Роль доньки. Ви попросили вашу маму навчити вас готувати улюблену страву. Запитайте вашу маму як правильно готувати.

Рольова гра 6. Тема «People and relationships»:

Хід гри: *the teacher tells the student to invite a foreign guest to go to the theater or museum on a day off. The student should tell the foreigner their preferences and find out what his or her guest is interested in. They have to agree on exactly where they will go. Students are encouraged to use the dialogue scheme and theatrical posters.* Учитель каже учню запросити іноземного гостя піти до театру або музею у вихідний день. Учню необхідно розказати іноземцю про свої інтереси і дізнатися чим цікавиться його / її гість. Вони мають домовитися куди саме вони підуть. Учням пропонується скористатися схемою діалогу та театральними афішами:

P1: I say, ..., let's go somewhere on... . I'm interested in... . What about you?

P2:(a foreign guest) I'm interested in... , too.

P1: then let's go to... .

P2: What's on at the ... on ... ?

P1: Let me see ... by ... . He (she) is a ... ..

P2: All right/ Thank you for the invitation.

Рольова гра 7. Тема «Is the Earth in danger?»:

Хід гри: учитель каже учням уявити, що вони дивляться разом телевізор. По новинам кажуть, що стихійні лиха, які постійно трапляються в південно-східній Азії, центральній Америці та Африці зруйнували багато домівок і людям там важко жити.

Завдання першому партнеру: ask your friend if he or she would like to live in one of these regions and why. How does he imagine living there? Запитайте свого друга чи хотів би він жити в одному з таких регіонів та чому. Як він уявляє собі життя там?

Завдання другому партнеру: ваш друг запитує вас чи хотіли б ви жити в одному з регіонів, де трапляються постійно стихійні лиха. Дайте відповіді на всі його питання та поцікавтеся тим же у нього. Your friend asks you if you would like to live in one of the regions where natural disasters occur. Answer all his questions and ask him the same.

Рольова гра 8. Тема «The interview»:

Хід гри: проведіть співбесіду з представником певного виду професії, використовуючи репліки або ключові слова на картках. Приклад діалогу:

- *Good morning, Miss Jones. So you applied for a job in our team. Am I right?*
- *Yes, I did. I sent my resume for a position of a ... .*
- *That`s good. I`d like to know a bit more about you. Probably you could tell us about your education first.*
- *Well, I ... and then I studied at... . I graduated the ... as a ... .*
- *Well. Your education sounds... , Miss Jones. And have you got any experience? Have you worked before?*
- *Certainly. First I worked as ... .*
- *That`s very interesting. Why aren`t you happy with your present job, Miss Jones? Why are you going to leave them?*
- *Well. The salary isn`t so bad, I must admit. But ... . I see.*
- *Do you mind business trips? And are you fluent in Italian or German?*
- *Oh, foreign languages are my favorites... .*

- *Very good. Can you tell me about your good points then?*
- *Well... .*
- *OK. That's enough I think. Well, Miss Jones. Thank you very much. I am pleased to talk to you and we shall inform you about the result of our interview in a few days. Good-bye*

Розглянувши проблему нашого дослідження, де йдеться про шляхи навчання діалогічного мовлення, ми дійшли таких методичних висновків:

- 1) неможливо навчити діалогічному мовленню без урахування вимог комунікативного підходу у навчанні спілкування;
- 2) навчати діалогічному мовленню слід, використовуючи індуктивний і дедуктивний шляхи, а також за допомогою рольової гри та покроковим засобом;
- 3) для того, щоб забезпечити ефективний розвиток навичок і вмінь діалогічного мовлення, необхідно використовувати комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення [30, с. 186].

Таким чином, рольова гра сприяє реалізації мети навчання іноземної мови, розвитку іншомовних діалогових умінь – формування комунікативної компетенції. Для того щоб рольова гра ефективно сприяла розвитку діалогових умінь учнів на уроках іноземної мови, необхідно враховувати сучасні вимоги до використання рольових ігор у процесі навчання іноземної мови.

2.3 Рольові ігри для розвитку навичок монологічного мовлення

Одним із важливих моментів у вивченні англійської мови є розвиток монологічного мовлення, англійська мова дає можливість порівняти і зіставити цю промову з діалогічної, що дозволяє виділити ряд найважливіших психологічних характеристик монологічного мовлення. Ні для кого не секрет, що у психології виділяють тільки два види мови: ситуативну і контекстну.

Ситуативна мова – це мова, зміст якої стає зрозумілим тільки з урахуванням ситуації, тобто, ми можемо розуміти тільки те, що є основою цієї ситуації і те, що може бути безпосередньо з нею пов'язаним. Контекстна мова це зв'язна мова, зміст якої зрозуміло без урахування ситуації і вирізняється тільки контекстом [28, с. 272].

Ситуативну і контекстну мови не можна протиставляти одну одній, оскільки практично будь-яка мова навіть з урахуванням контексту, все ж обумовлюється тією чи іншою ситуацією. Таким чином, контекстність і ситуативність є дві найважливіших психологічних властивості усного мовлення. Монологічне мовлення є контекстною мовою. Саме тому її слід розглядати без екстралінгвістичних засобів, що грають чималу роль у діалогічному мовленні.

Монологічне мовлення визначається логічністю і послідовністю, завершеністю і ясністю думки, на відміну від діалогічного ситуативної мовлення. Аналізуючи лінгвістичні особливості монологічного мовлення, не можна не звернути уваги на його стильові і синтаксичні особливості та характеристики.

З точки зору лінгвістики монологічне мовлення характеризується розгорненими висловлюваннями та багатоскладними пропозиціями. У цьому різновиді мови використовується різноструктурність пропозицій і розгорнутий синтаксис. За характером інформації, що передається можна виділити:

- 1) монолог-опис;
- 2) монолог-міркування;
- 3) монолог-повідомлення;
- 4) монолог-розповідь [30, с. 186].

Для того, щоб оволодіти цими видами монологу, необхідно сформувати складні морфологічні уміння.

Головною метою навчання монологічного мовлення можна назвати формування монологічних мовних умінь. Отже, першою необхідністю є

визначення монологічного вміння. Умінням монологічного висловлювання називають уміння повно, комунікативно мотивовано і правильно в мовному відношенні творчо використовувати мовні засоби іноземної мови для грамотного вираження своїх думок.

Монолог це практично спрямований до співбесідника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. [6; 242]

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні **функції**:

- **інформативну** – інформування про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;

- **впливову** – заклик до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;

- **експресивну** – використання мовленнєвої комунікації для опису стану, в якому знаходиться мовець, для зняття емоційної напруженості;

- **розважальну** – виступ людини перед аудиторією чи серед близьких друзів для розваги слухачів;

- **ритуально-культову** – висловлювання під час будь-якого ритуального обряду. Кожна з цих функцій має свої особливості мовні засоби вираження думки, відповідні психологічні стимули та мету висловлювання.

Залежно від функції самого мовлення та характеру інтертекстуальних логіко-синтаксичних зв'язків виокремлюють три головні типи монологічних висловлювань: опис, розповідь та роздум: [17, с. 52-56]

- 1) Монолог - опис є констатуючим типом монологічного висловлювання, в якому вказується на наявність будь-яких рис в об'єкті, людині, природі, погоді тощо.
- 2) Монолог-розповідь є динамічним типом монологічного висловлювання, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій. Реальність досягається в хронологічній послідовності її розвитку та зміни.

3) Монолог-міркування спирається на умовиводи як процес мислення, в процесі якого на основі вихідної тези робиться висновок [21, с. 298].

Основними показниками якісного та зв'язного монологічного мовлення є такі вміння:

- 1) навичка поєднувати декілька мовленнєвих зразків, наприклад: Хто це і який він? Що робить? тощо;
- 2) уміння досить повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації;
- 3) уміння відносно правильно оформити своє висловлювання мовними засобами англійської мови;
- 4) уміння оптимально використовувати мовний матеріал певної теми;
- 5) уміння залучати для викладу певної теми матеріал сумісних тем [8].

Мовленнєві завдання для реалізації різних типів монологу передбачають здійснення таких мовленнєвих дій [15]:

- 1) для монологу-повідомлення: повідомити фактичну інформацію (Хто? Що робить? Який? Навіщо?), поєднуючи речення в логічній послідовності;
- 2) для монологу розповіді: розповісти про себе (свого друга, школу...); висловити при цьому свою думку;
- 3) для монологу-опису: описувати природу, місто, зовнішність..., використовуючи слова і словосполучення, що означають якості (добрий/злий тощо);
- 4) для монологу-міркування: переконати співрозмовника в чомусь; навести докази за чи проти певної дії; спонукати співрозмовника до певних дій.

Існує декілька критеріїв залежно від яких класифікують монологічне висловлювання: комунікативні умови, протяжність, ступінь оригінальності, характер змісту, мотивація та ін. [5].

З точки зору мови, можна характеризувати монологічне мовлення структурною завершеністю речень, відносною повнотою висловлювання, розгорнутістю та різноструктурністю фраз. Також, йому притаманні достатньо складний синтаксис і зв'язність, яка передбачає володіння певними мовними засобами. [7;73].

Такими засобами являються лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу, артиклі тощо. Наприклад, адвербіалії часу та послідовності: *later that*; адвербіалії причин та наслідку: *why, that's why, so, at first, so that ...*

Як сполучні засоби в монологі використовуються також усно-мовленнєві формули, що допомагають розпочинати, продовжувати чи закінчувати висловлювання: *to begin with, well, let's leave it at that*; а також виражають ставлення того, хто говорить; *to my mind, there is no doubt, people say, because of that, in short*.

Мінімальною структурною одиницею монологу є переважно повне речення. Дослідження монологічного мовлення дозволяють говорити і про окремі його лексичні особливості. Перш за все йдеться про набір окремих усно-мовних формул, які допомагають розповідачам почати, продовжити чи закінчити свою розповідь (*to begin with; well; to continue; let's leave it at that; I would like to tell you this*); запроваджують власну монологічну репліку в діалог (*that reminds me; by the way*); долучають до власного монологу деякі елементи індивідуального відношення до того, про що йдеться (*fortunately; strange enough but; it seems to me*).

Ціла група слів і словосполучень дозволяє розповідачеві впорядкувати роздуми, що містить його розповідь (*therefore; that's why; because of that; in short*).

Завдання для старшокласників формулюються таким чином, щоб учень не міг обмежитись двома-трьома реченнями. Наприклад, викладач говорить

учням: *«Якщо ви погоджуєтесь з цією думкою, то ви повинні навести власні аргументи, які зможуть підтвердити її справедливість.»*

Отже, виконуючи такі завдання, учні вчать розвивати думку, передавати її засобами іноземної мови, доводити правильність своїх тверджень.

Приклади рольових ігор для розвитку навичок монологічного мовлення

Рольова гра 1. Тема «Food»:

Хід гри: divide into three groups. Working in a group, choose one of the three different recipes below and prepare to present it to another group (клас ділиться на 3 групи. Для гри спочатку необхідно прочитати 3 рецепти, а потім підготуватися презентувати рецепт іншим групам).

Рольова гра 2. Тема «Food»:

Хід гри: make a list of food or dishes you associate with the countries below. Compare it with a partner (Зробіть список страв, які у вас асоціюються з країнами, що указані нижче та порівняй їх з партнером)

Рольова гра 3. «Food»

- a) Read the statements below. Agree or disagree.
- b) Work in groups. Express your opinions (а. прочитайте подані ствердження, з якими вам потрібно погодитися чи не погодитися; б. попрацюйте в групах та висловіть вашу думку).

Рольова гра 4. «The world of painting»

Хід гри: play the game in two teams. The team which gives full answers to all questions wins the game (гра на дві команди, у якій та команда, що дасть повні відповіді на всі питання виграє).

Рольова гра 5. «The world of painting»

Назва гри: «Плесни в долоні»

Мета: розвинути навички семантизації лексики на слух та розвиток пам'яті.

Хід гри: викладач перераховує певну кількість слів з вивченої теми. Учні повинні плеснути в долоні тоді, коли почують слово, яке має відношення до даної теми, а якщо слово з іншої теми, то вони повинні записати його та після гри ідентифікувати його.

Наприклад: *mosaic, window, fresco, memorial, king, century, portrait...*

Отже, ми дійшли висновку, що етап прогресу навичок монологічного мовлення характеризується вдосконаленням умінь виражати власну точку зору щодо фактів чи подій, про які висловлюється учень, а також формулювати критичну оцінку і доводити правильність будь-якого факту. Крім того учень повинен включати до свого мовлення елементи розмірковування, аргументації. Одночасно повинно відбуватися збільшення обсягу висловлювання. Школярі повинні заздалегідь вивчити ряд словосполучень і штампів, що є характерними для монологічного мовлення. Включення таких словосполучень до монологічного висловлювання дає можливість учням передати своє особисте ставлення до обговорюваних подій та фактів.

ВИСНОВКИ

У нашій роботі ми дослідили одну з важливих проблем методики навчання іноземним мовам – це проблема організації навчання з використанням ігрової технології.

У першому розділі було розглянуто значення ігрових технологій, поняття рольова гра, та її місце у навчальному процесі, види ігор на уроках англійської мови, сучасні вимоги до використання рольових ігор.

Рольова гра є методичним прийомом, який входить до складу активних методів навчання практичному володінню іноземною мовою. Упровадження цього прийому в навчальний процес сприяє досягненню цілей навчання діалогічного мовлення і розширенню монологічного висловлення, активізації розмовно-мисленнєвої діяльності школярів, формування у них навичок і умінь самостійно виражати думки, освіти і виховання учнів засобами іноземної мови.

Вивчивши і проаналізувавши літературу з даної теми, ми дійшли висновку про те, що основна мета навчання іноземної мови полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетенції. А це вміння учнів розуміти і продукувати висловлювання іноземною мовою в різних сферах суспільного життя, враховуючи лінгвокультурні та соціокультурні особливості носіїв мови. Рольова гра дозволяє враховувати вікові особливості учнів, їхні уподобання.

Рольова гра, як продуктивний засіб мотивації школярів до іншомовного спілкування, дозволяє вчителю реалізувати діяльнісний підхід у навчанні англійської мови, враховуючи їх ключові потреби та уподобання.

Були також розглянуті види рольових ігор у навчальному процесі:

1. помірно-контрольована рольова гра,
2. вільна рольова гра,
3. сценарна рольова гра.

У роботі також були висвітлені функції рольової гри. Таким чином рольова гра виконує функції:

1. мотиваційно-спонукальну,
2. навчальну,
3. виховну,
4. орієнтовну [2; 29-30].

Крім того ми дійшли висновку, що для того, щоб рольова гра могла стати засобом навчання, вона повинна відповідати цілому ряду вимог: гра повинна стимулювати мотивацію навчання, викликати у старшокласників зацікавленість і прагнення добросовісно працювати на уроці; рольова гра повинна бути ситуативною, імітувати типові ситуації комунікації.

Встановлено, що діалогічна мова має психологічні (вмотивованість, спрямованість до слухача, емоційне забарвлення, ситуативна обумовленість); екстралінгвістичні (колективність інформації, відмінності в оцінці інформації, активну участь у мові міміки, жестів і т.д.) і лінгвістичні (вживання вступних слів, вигуків, штампів, виразів оціночного характеру, скорочених і слабких форм і т.д.) особливості.

У процесі дослідження було виявлено, що фонетичні ігри сприяють формуванню і вдосконаленню фонетичних навичок, знімають психологічні бар'єри та труднощі оволодіння фонетичною стороною мови, роблять процес навчання цікавим і незабутнім. Варто пам'ятати, що при систематичному застосуванні фонетичних ігор на уроках іноземної мови, діти успішно опановують фонетичні навички.

Також рольова гра сприяє реалізації мети навчання іноземної мови, розвитку іншомовних діалогічних умінь – формуванню комунікативної компетенції. Для того щоб рольова гра ефективно сприяла розвитку діалогічних умінь учнів на уроках іноземної мови, необхідно враховувати сучасні вимоги до використання рольових ігор у процесі навчання іноземної мови.

Третій етап розвитку монологічного мовлення ґрунтується на забезпеченні розвитку вмінь школярів висловлювати власну точку зору; уміло користуватися такими елементами процесу спілкування, як міркування, аргументація, оцінка, рефлексія. Також передбачається засвоєння певних мовних одиниць: словосполучень, ідіом, фразеологізмів, характерних для монологічного мовлення, використання яких допомагає учням створювати реальні ситуації спілкування та висловлювати власну думку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арефьева Г. И. Групповая форма работы на уроках английского языка. / Г. И. Арефьева // Иностранные языки в школе. – 1988. – №3. – С.50– 56.
2. Беляев Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. - М.: Просвещение 1965. –227с.
3. Борзова Е. В. Диалогическая речь как цель и средство обучения английскому языку в 5-6 классах / Е. В. Борзова // Иностранные языки в школе. – 2011. – № 2. – С. 43 – 40.
4. Будих И.В. Приемы обучения устной речи во взаимосвязи с развитием мышления. - М.: Высшая школа, 1969.с.27-32.
5. Будниченко Е. П. Обучение диалогической речи на уроках английского языка / Е. П. Будниченко // Иностранные языки в школе. – 2011. – № 3. – С. 58–60.
6. Вайнбург М. Л. Телепередача как опора для организации ролевой игры на уроках / М. Л. Вайнбург // Иностранные языки в школе. – 2002. – №6. – С.- 35-40.
7. Вербицкая М. В. Методическое письмо «Об использовании результатов Единого государственного экзамена 2006 года в преподавании ИЯ в средней школе / М. В. Вербицкая // Иностранные языки в школе. – 2007. – №3. – С. 22-30.
8. Гаврилова О. В. Ролевая игра в обучении иностранному языку [электронный ресурс] / О. В. Гаврилова // Режим доступа: <http://eng.1september.ru/article.php?ID=200800105> – Загл. с экрана.
9. Гез Н.И., Лиховицкий М.В., Миролубов А.А. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М.: Высш.школа, 1982, с 242-263, 373с.
10. Гальскова Н. Д. Гез, Н. И. Теория обучения иностранным языкам: учебное пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 336 с.
11. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальскова. – М.: Аркин, 2000. – 165 с.

12. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя. – М.: АРКТИ, 2004. – 192 с.
13. Диомидова Г. С. Ролевая игра на уроках иностранного языка [Электронный ресурс] / Г. С. Диомидова // Режим доступа: <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/rolevaya-igra-naurokakhinostrannogo-yazyka> – Загл. с экрана.
14. Елухина Н. В. Устное общение на уроке, средства и приемы его организации / Н. В. Елухина // Иностранные языки в школе. – 1993. – №2. – С. 15–19.
15. Задворнова Л. И. Обучение диалогической речи как динамическая система [Электронный ресурс] / Л. И. Задворнова // Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/528891/> – Загл. с экрана.
16. Зимина Г.Я., Маркелова Л.К. Обучение монологическому высказыванию на старшем этапе средней школы. - М.: Просвещение, 1989.- 177с.
17. Иванцова Г. Ю. Игры на английском языке / Г. Ю. Иванцова // Иностранные языки в школе. – 2008. – №4. – С. 52–56.
18. Каллимулина В. О. Ролевые игры в обучении диалогической речи / В. О. Каллимулина // Иностранные языки в школе. – 2003. – №3. – С. 17–25.
19. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г. А. Китайгородская. – М.: Высшая школа, 1988. – 245 с.
20. Клак О. П. Ролевая игра как средство развития навыков говорения учащихся [Электронный ресурс] / О. П. Клак // Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/601803/> – Загл. с экрана.
21. Конышева А. В. Современные методы обучения английскому языку / А. В. Конышева. – М.: Петра Систем, 2005. – 298 с.
22. Назарова Н. А. Овладение иностранным языком в школе / Н. А. Назарова // Высшее образование в России. – 1999. – №6, – С. 73–76.
23. Пидкасистый П. И. Технология игры в образовании / П. И. Пидкасистый. – М.: РПА, 2005. – 150 с.

24. Рахманов И. В. Некоторые теоретические вопросы методики обучения иностранным языкам в средней школе: хрестоматия. – М., 1991.
25. Селевко К. Г. Современные образовательные технологии / К. Г. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
26. Складенко Н. К., Олейник Т. И. Обучение диалогической речи с использованием ролевой игры / Н. К. Складенко, Т. И. Олейник // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 1. – С. 28–33.
27. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: учебное пособие. – М.: Просвещение, 2006. – 239 с.
28. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: Продвинутый курс лекций / Е.Н. Соловова. – М.: АСТ, 2010. – 272 с
29. Спивановская А. С. Игра – это серьезно / А. С. Спивановская. – М.: Просвещение, 2002. – 60 с.
30. Стайнберг Д. А. 110 игр на уроках английского языка / Д. А. Стайнберг. – М.: Издательство Астель, 2003. – 186 с.
31. Стронин, М.Ф. Обучающие игры на уроках английского языка (из опыта работы) [Текст]: Пособие для учителя / М.Ф. Стронин. - М.: Просвещение, 1981. - 112 с.
32. Тархова Т. М. Обучение диалогической речи на уроках английского языка [Электронный ресурс] / Т. М. Тархова // Режим доступа: http://bank.orenipk.ru/Text/t27_344.htm – Загл. с экрана.
33. Токарева О. В. Игровые технологии в обучении иностранному языку в старших классах. Сценарий ролевой игры [Электронный ресурс] / О. В. Токарева // Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/503919/> – Загл. с экрана.
34. Филатов, В.М. Ролевые игры на занятиях по иностранному языку/ В.М. Филатов // Класс. - 2000. - № 4. – С. 35-40.
35. Хегболдт П. Изучение иностранных языков: Пер. с англ. – М.:Наука, 1963. – 250 с.

36. Специфика начального этапа обучения ИЯ. – 2015. – [Электронный ресурс]. URL: <http://goo.gl/ZKZ0fy> (дата обращения: 15.04.16).
37. Сухомлинский, В.А. Сердце отдаю детям. - Минск: Народная асвета, 1988. – 288 с.
38. Скляренко Н. К., Олейник Т. И. Обучение диалогической речи с использованием ролевой игры в 10 классе / Н. К. Скляренко, Т. И. Олейник // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 1. – С. 28–33.
39. Спивановская А. С. Игра – это серьезно / А. С. Спивановская. – М.: Просвещение, 2002. – 60 с.
40. Тархова Т. М. Обучение диалогической речи на уроках английского языка [Электронный ресурс] / Т. М. Тархова // Режим доступа: http://bank.orenipk.ru/Text/t27_344.htm – Загл. с экрана.
41. Шарафутдинова Т. М. Игровые приемы обучения грамматике английского языка на начальном этапе / Т. М. Шарафутдинова // Иностранные языки в школе. – 2006. – №3. – С. 64–65.
42. Щерба Л. В. Преподавание иностранных языков в средней школе. Общие вопросы методики / А. В. Щерба. – М.: Наука, 1974. – 360 с.
43. Шмахов С. А. Игра учащихся – феномен культуры / С. А. Шмахов. – М.: Новая школа, 1994. – 240 с.
44. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика / А. Н. Щукин. – М.: Филоматис, 2007. – 480 с.